

ten af sig for Kaffe og Sukker og sige, at han holder sig til Vand og Brød i Stedet, men selv derved bliver han neppe fri for den indirekte Stats Paavirkning, thi i selve Kjøbenhavn kan Vandet være dyrere gennem Bestyrelsen paa Grund af den indirekte Skat, og Brødet er utvivlsomt dyrere paa Grund af de forhøiede Driftskostninger, som de indirekte Skatter paalægge Bageren (Sag: Man skal ogsaa have Vand til Kaffen!). Det er ikke noget Modbevis; det er tværtimod et Bevis til, saa at jeg takker for den Bemærkning. Saalænge vi kunne beholde det saaledes, at der kan bo en velhavende Kapitalist paa første Sal, som med en rig Indtægt lever, som jo saa Mange af dem kunne, sparsommeligt og har en meget ringe Udgift til Staten, medens der i Kjøbenhavn bo Folk med 5—6 Børn, der ikke have uden fra Gaanden i Munden og maa betale en Del Mere, saa længe er der en Uretfærdighed i Skattelovgivningen, men vi sidde her for at udjævne Uretfærdighederne og faae det Retfærdige frem. Der er imidlertid intet Spor deraf i Forslaget. Her kunde man vise sin Interesse, sin Fædrelandsfølelse, sine Grunde for Berettigelse til at have større Valgret end andre stikkelige Mennesker, fra den Side, der er i Stand til at offre Noget, ved at bidrage Noget til at faae forandrede Skattebestemmelser førte igennem. Jeg skal i Forbindelse dermed kun kortelig nævne vort Domænevæsen. Jeg er tilbøjelig til at tro, at Udbyttet af Domænevæsenet kunde blive større, dersom vi administrerede og anvendte det paa en anden Maade, og jeg skal henstille, hvad der tidligere saavel fra mig som fra Andre er omtalt, om det ikke maatte være tidsvarende navnlig at bortfølge, dels med dels uden Frestskovforpligtelse, en Del af de store Skovstrækninger, som findes i en vis Del af Landet. Gaar jeg over til Udgiftssiden, fremstiller der sig et Spørgsmaal med Hensyn til de store Udgifter til Administrationen, navnlig for Centralbestyrelsens Vedkommende. Mon ikke endnu den høie Regjering har naaet en saadan Erfaring om Arbeidernes Udstrækning i de enkelte Kontorer, om hvorledes de passende kunde arronderes, at man der kunde gennemføre det samme Princip, som man har gennemført ved Kontorerne ude i Landet for Herredsfogder, Byfogder o. s. v., saa at man gav den enkelte Kontorchef med hans Arbeidere en Kontorholdsogdtgjørelse, men lod ham staa til Ansvar, maaste efter Kontorets Størrelse, med en fast Fuldmægtig, for, hvorledes han fik sine Arbeider udførte; jeg er tilbøjelig til at tro, at det vilde blive billigere for Staten, at Kontorchefen vilde være i Stand til at holde dygtigere Kræfter, og at Arbeidet vilde blive gjort med langt mindre Antal Folk. At der rutes med Embedsmændenes Kraft ogsaa paa anden Maade, er jo en temmelig bekendt Sag. At de faae Lov til at forene Embeder af forskjellig Art o. s. v. i en ikke ringe Udstrækning, eller at der tillædes dem at beklæde andre Poster,

uden at skulle holde Nogen i deres Sted, er jo Noget, vi tidligere have omtalt her, og som navnlig træder frem for Kjøbenhavns Vedkommende, hvor der ikke er en eneste Forening eller noget-somhelst Saadant, uden at man ser flere Embedsmænd med deri, uagtet man maa antage, at det tager en betydelig Del af deres Tid. Det skal jeg imidlertid ikke komme nærmere ind paa, men kun sige, at jeg er en Ven af, at Embedsmændene offerer sin Tid og Kraft i Statens Tjeneste, men lønnes ogsaa derefter. (Hør! Hør!) Ja, der er langt tilbage, inden vi naae det. Jeg for mit Vedkommende kunde i mange Retninger gaa til gjennemgaende høiere Spøninger, dersom man gennemførte dette Princip rigtigt, saaledes at man fik Embedsmænd, der sagde: jeg tager Bestillingen under de Betingelser; jeg anser det for en Ære at offre min Tid derpaa udelukkende; thi jeg er lønnet derefter. Paa Undervisningsministerens Budget have vi jo disse store offentlige Anstalter, som vi saa tidt have talt om, men ved en Leilighed som denne, hvor vi have en ny Kultusminister, der har særligt Kjendskab til disse Forhold, kan det vist neppe være af Veien at lade et Par Ord indflyde om disse Forhold. Der er nævnt Examenskommissioner, og jeg skal ikke komme ind derpaa, da der foreligger en særlig Forespørgsel i den Henseende. Imidlertid staar det jo i saa nøie Forbindelse med en mulig Forbedring af Universitetets Tilstand, at jeg kun kan udtale, at dersom vi skulle faae en fri videnskabelig Skole, frigjort fra at have med Examensvæsenet at gjøre i alt væsentligt, og en levende organisk Forbindelse med andre ligestillede videnskabelige Skoler i Norden, er det en Selvpølge, at disse Examenskommissioner maatte oprettes. Naar dertil kommer en friere Afgang til Universitetet, som det synes, at Ministeren er villig til at gaa ind paa, er jeg tilbøjelig til at tro, at det for den høiere Oplysning i Norden — jeg skal ikke sige „den videnskabelige“, thi de Færreste af dem, der gaa der, blive nogen- sinde Videnskabsmænd — vil have en væsentlig Betydning. En anden Tanke, der er fremsat her ved forskjellige Leiligheder, men som er falden død til Jorden, er en Forandring i de lærde Skolers Tilstand, foreløbig en Indskrænkning i deres Tal, for at kunne lade ogsaa i Provindserne private Skoler opstaa til Konkurrence, og for at kunne have Midler tilovers til Benyttelse paa andet Sted. Det store Tal lærde Skoler, der bestaa, staa som Tilbud om at friske Folk ind paa en Vej, paa hvilken de ikke due eller ingen Vej komme, og for at holde dem fra at komme ind paa en praktisk Livsvej, hvor de ofte gjøre Samfundet mere Nytte. Men man maa ogsaa sige: Hvorfor skulle Børn, som f. Ex. Aarhus, have offentlig Latinnskole? En saa stor By vilde med den største Lethed af Verden selv kunne holde sin Latinnskole, eller hvis man gav en privat Skolebestyrer den ene Fjerdedel af, hvad Skolen nu koster, er det utvivlsomt, at han